

УДК: 351.851 (477):378(477)

**ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЯКОСТІ ОСВІТИ НА ІНСТИТУЦІЙНОМУ РІВНІ**

П.М. Григорук, С.С. Григорук
(Україна, Хмельницький, Хмельницький національний університет)

Розроблено методику для визначення рівня внутрішнього забезпечення якості освіти (ВЗЯО) на інституційному рівні, яка включає систему показників

та індикаторів у відповідності до стандартів ESG-2015 методи кількісного вимірювання та переведення отриманих числових оцінок у якісні.

Проблема визначення рівня внутрішнього забезпечення якості освіти може бути вирішена за допомогою застосування методів прикладного статистичного аналізу та кваліметрії.

Завдання дослідження полягало у наступному: Розробити систему індикаторів, відповідних їм показників та механізмів їх вимірювання для визначення рівня ВЗЯО у відповідності до вимог ESG-2015

У цій публікації використано наступне трактування понять індикатор та показник:

Індикатор – елемент, який відображає рівень (стан) системи забезпечення якості освіти або її підсистеми у зручній для сприйняття формі

Показник – кількісно вимірювана (оцінена в інший спосіб) характеристика однієї або декількох властивостей освітньої діяльності або вищої освіти, що відображають їх результати. Він слугує для визначення рівня забезпечення відповідного індикатора.

Ця розробка виконувалась у рамках із реалізації міжнародного проекту QUAERE: «Система забезпечення якості освіти в Україні: розвиток на основі європейських стандартів та рекомендацій» у рамках програми Erasmus+ «Розвиток потенціалу вищої освіти» (реєстраційний номер проекту 562013-EPP-1-2015-1-PLERPKA2-SVHE-SP) проекту і призначена для визначення рівня ВЗЯО у кількісному та якісному еквіваленті по окремо взятій програмі, групі програм, в цілому по ЗВО у процесі самоаналізу з метою виявлення слабких позицій та відстеження динаміки зміни рівня забезпечення якості освіти та окремих складових.

У своєму дослідженні ми базувались на таких основних принципах:

1. Система визначення рівня внутрішнього забезпечення якості освіти (СВРВЗЯО) не повинна дублювати існуючі системи оцінки провадження освітньої діяльності ЗВО

2. СВРВЗЯО має бути простою у користуванні

3. СВРВЗЯО має бути зрозумілою для широкого кола користувачів

4. СВРВЗЯО повинна містити можливість робити конкретні зрізи та комбінації цих зрізів по: окремих показниках; окремих індикаторах; окремих програмах; окремих підрозділах; загалом по ЗВО.

З огляду на викладені вище принципи, ми пропонуємо наступні схему побудови індикаторів та модель визначення рівня СВЗЯО (Рисунок 1-2), де:

S_i – i -тий стандарт ESG-2015;

$I_{i,j}$ – j -тий індикатор i -того стандарту ESG-2015;

$P_{i,i,k}$ – k -тий показник j -того індикатора i -того стандарту ESG-2015;

L^N – кількісний рівень;

L^Q – якісний рівень;

L_S – рівень забезпечення стандарту ESG-2015;

L_I – рівень індикатора;

L_P – рівень показника.

Оцінювання відповідності стандарту $i, i=1..9$							
Система показників, m_i - кількість часткових індикаторів, k_{ij} – кількість показників для визначення j -того часткового індикатора, $j=1.. m_i$	Система індикаторів, $j=1.. m_i$	Інтегральний індикатор	Визначення рівня				
$\left\{ \begin{matrix} P_{i,1,1} \\ P_{i,1,2} \\ \dots \\ P_{i,1,k_{i,1}} \end{matrix} \right\}, \left\{ \begin{matrix} P_{i,2,1} \\ P_{i,2,2} \\ \dots \\ P_{i,2,k_{i,2}} \end{matrix} \right\}, \dots, \left\{ \begin{matrix} P_{i,m_i,1} \\ P_{i,m_i,2} \\ \dots \\ P_{i,m_i,k_{i,m_i}} \end{matrix} \right\} \Rightarrow$	$\{I_{i,j}\} \Rightarrow$	$L_{S_i}^N \Rightarrow$	<table border="1"> <tr><td>Рівень1</td></tr> <tr><td>Рівень2</td></tr> <tr><td>...</td></tr> <tr><td>Рівень s</td></tr> </table>	Рівень1	Рівень2	...	Рівень s
Рівень1							
Рівень2							
...							
Рівень s							

Рис. 1. Схема побудови індикаторів

У методології вимірювання та визначення рівня ВЗЯО пропонується:

- визначати кількісний рівень окремого індикатора (стандарту тощо) за методом зважених сум, коли кожен визначальний показник має свою вагомість;
- для визначення якісного рівня окремого індикатора (стандарту тощо) використати перетворення за шкалою Харрінгтона з певною модифікацією (механізм відпрацьований), яке дозволяє перевести кількісне значення (наприклад, частку, або відсоток) у якісне значення.

Для визначення кількісного рівня ВЗЯО ми пропонуємо використовувати лише дві шкали: дихотомічну (Так/Ні =1/0), яка свідчить про наявність/відсутність певної характеристики, та метричну (кількісну). На наш погляд, це знижує суб'єктивність в оцінюванні.

Зокрема, використання значень 1/0 для дихотомічної шкали (її квантифікація) надає можливість урахування або неврахування показника в їх інтегральній згортці при визначенні значення індикатора.

Для вимірювання показників за метричною шкалою пропонується використовувати частки, це спрощує їх згортку (чим ближче до 1, тим краще; 1 є ідеалом). При цьому абсолютні показники (кількість, обсяг, тощо) незручні, тому що: по-перше, ускладнюють процедуру згортки (важко визначити рівень «ідеалу»); по-друге, не дають можливості порівняти різні навчальні

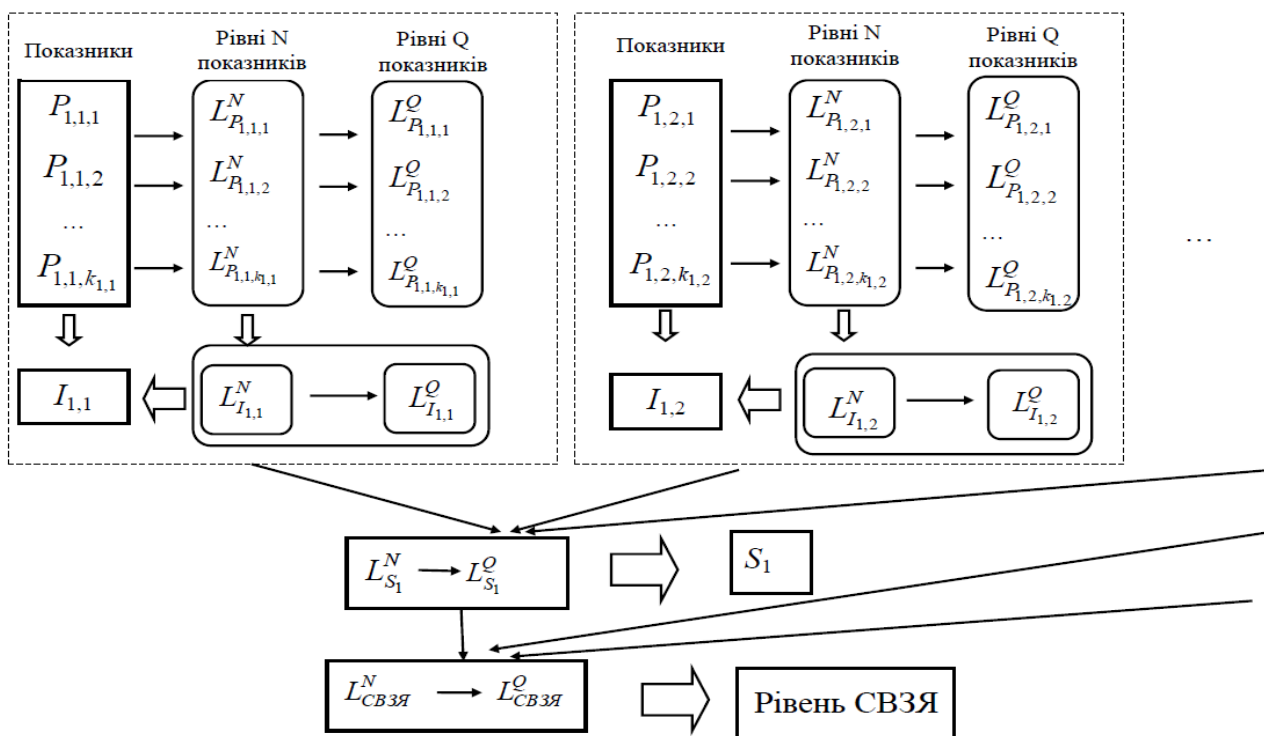

Рис. 2. Модель визначення рівня СВЗЯ

заклади вищої освіти одним показником (наприклад, однакова кількість публікацій для КНУ ім. Тараса Шевченка, і для ХНУ має різну вагу); по третє, високий рівень значень показника за однією шкалою (наприклад, обсяг НДР у тис. грн.) нівелює варіацію показника, який має менший рівень вимірювання (наприклад, кількість публікацій у Scopus);

Таблиця 1

Схема переходу від кількісних рівнів до якісних

Діапазон значень за інтегральним показником	Рівень якості за модифікованою шкалою Харінгтона	Рівень якості за європейською шкалою
0,00..0,35	Дуже погано	Повністю не відповідає
0,36..0,46	Погано	Відповідає частково
0,47..0,63	Задовільно	
0,64..0,80	Добре	Відповідає переважно
0,81..1,00	Дуже добре	Відповідає повністю

Використання порядкових шкал для вимірювання показників на даному етапі не є доцільним, оскільки: це істотно підвищує суб'єктивність оцінок; зазвичай, такі вимірювання передбачають залучення експертів, що ускладнить процедуру збору даних та збільшить тривалість її в часі; це вимагає додаткових розрахунків (узгодження думок експертів, побудову узагальнених оцінок

експертів тощо); це істотно ускладнить процедуру згортки показників (рангові дані не є метричними і вимагають спеціальних методів опрацювання).

Пропонується здійснювати побудову часткового індикатора за правилом зваженої адитивної згортки (метод зважених сум), коли кожен визначальний показник має свою вагомість і входить з ним у загальну суму. За умови нормалізації ваг та використання дихотомічної та метричної шкал, описаних вище, кількісна міра індикатора гарантовано буде знаходитись в межах [0; 1].

Для визначення рівня часткового індикатора можна використати перетворення і відповідно модифіковану шкалу Харрінгтона. Таке перетворення дозволяє перевести кількісне значення (наприклад, частку, або відсоток) у якісне значення (таблиця 1).

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ:

1. Закон України "Про вищу освіту".
2. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність".
3. Постанова КМУ від 29.04.2015 р. №266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти».
4. Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти, затвержене наказом Міністерства освіти і науки України від 15.07.1996 р. № 245 - нормативно-правовий акти, що підлягає перегляду та приведенню у відповідність до Конституції та законодавства України.